

SIROKI ZOLTÁN ALAPÍTVÁNY

IDŐSZAKI KIADVÁNYA

26. SZÁM

2018 ÁPRILIS-JÚNIUS

IMPRESSZUM

SIROKI ZOLTÁN ALAPÍTVÁNY IDŐSZAKI KIADVÁNYA

MEGJELENIK : negyedévente

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: az alapítvány elnöke és kuratóriumi tagjai

A kuratórium elnöke: Varga Sándor

A kuratórium tagjai: Küzmös Csaba

Lakó Antal

Vajó Sándor

Virágh Dezső

LEVELEZÉSI CÍM: Varga Sándor Nyírtura, Rózsa u. 10. 4532

EMAIL CÍM: vargasa@freemail.hu

HONLAP: www.sirokialapitvany.hu

ADÓSZÁMUNK: 188044861-1-15

Tisztelt Madárbarát

Az őszi kiállítási szezon elérkeztével ismét átadásra kerül az alapítványunk által létrehozott Siroki-Díj. A kuratórium ebben az évben is a hozzá eljuttatott ajánlások alapján fogja kiválasztani a díjazottat. A díjat minden évben olyan madárász nyeri el, aki több évtizedes tenyésztői múlttal rendelkezik, illetve a hazai szervezeti életben is jelentős munkát végez, végzett az elmúlt években. Kérünk minden szervezetet, sőt magánszemélyt is, hogy legyen segítségünkre a kiválasztási folyamatban, és augusztus közepéig juttassa el alapítványunk címére, email címére az ajánlott személy nevét, és rövid méltatását a jelöltnek.

Ez évben is ünnepélyes keretek között kerül átadásra a díj valamely hazai kiállításunkon, ahol kitüntettetnek a vándorserleggel együtt a díszoklevelet és egy díszmadarat ábrázoló festményt nyújtunk át. A díjátadó időpontjáról és helyszínéről a honlapunkon kaphatnak rövidesen tájékoztatást.

Köszönettel tartozunk azoknak a madárbarátoknak, akik adójuk 1%-át felajánlották alapítványunknak, illetve azoknak, akik számos elfoglaltságuk mellett papírra vetik tenyésztői tapasztalataikat a ritkább fajok tartásával és tenyésztésével kapcsolatban.

VÁLOGATÁS SIROKI ZOLTÁN ISMERETTERJESZTŐ ÍRÁSAIBÓL 26. RÉSZ

Díszpintyek hibridizációja

(Folytatás)

Miképpen lehetséges, hogy a hibridek valamennyien sötétebbek, mint bármelyik szülő? Egy magyarázatot meg merek kockáztatni. Tudott dolog, hogy a gelbbunt sirálykák a szint illetően mind homozigóták, és mégis fel kell tételeznünk, hogy mint recesszív tulajdonságot magukba hordozzák a bronzpinty ős sötét színét, amely csak a hibridizáció alkalmával realizálódik kisebb-nagyobb mértékben. A hibridekben a tulajdonságok fellazított állapotban vannak jelen, ezért olyan szinkombináció is megjelenhetik, amely tiszta vérben való tenyésztés esetén sohasem mutatkozik.

Ugyancsak egy nagyon érdekes jelenség a hibridek felső farkfedő tollain megjelenő sötétvörös szín. a madártenyésztők megállapítása szerint a Silber x malabar hibridek (ezüstcsőrű pinty x malabári pinty, szerk. megj.) deréktáj és felső farkfedő tollai halvány rózsaszínűek. Különös, hogy a vörös szín a Silber és sirályka hibrideknél is megjelenik. Ebből a tényből arra lehet következtetni, hogy a Silber malabár hibridek esetében, de a Silber x sirályka bastardok esetében is a piros szín a Silbertől származik. Érdekes volna a Silber feketének látszó, deréktáj és farkfedő tollainak színét vegyelemzés alá venni. Az a gyanúm, hogy a vörös komponens abban kimutatható.

A hibridek tetszetős színű, mozgékony, bizalmas természetű madarak, a hímek szorgalmasan énekelnek. Énekük a sirálykáéhoz hasonlít, bárha ezt nem lehet jellemzőnek minősíteni, mert fogságban tartott madaraknál, - különösen ott, ahol nagyobb társaság van együtt – a fiatal madarak idegen fajú hímeiktől is eltanulnak egy-egy strófát, ezért énekük nem tipikus.

1968-ban muskátpintyet (*Lonchura punctulata punctulata* /L./) kereszteztem braunbunt sirálykával és pedig mindkét viszonylatban. Az első esetben a tojó volt a sirályka. A hibridek rajzolatban egészen a muskátpinty apára ütöttek, csupán fakóbbak voltak és egyes példányoknál a csőr fölött kétoldalt egy-egy fehér folt jelent meg. A másik esetben az anya volt a muskátpinty, az apa pedig hegyesfarkú bronzpinty (*Lonchura striata striata* /L./, amelyik tudvalevően a sirályka őse. Ez utóbbi keresztezésből származó hibridek színezete a következő: a homlok, a fejoldalak, a torok és a begy matt feketésbarna, a többi felsőrész földbarna, a bronzpintyre jellemző hosszanti világosabb csíkoltsággal. Deréktája fehér, barnásfekete keresztcsíkokkal, a felső farkfedőtollak feketésbarnák, minden toll vége világosabb színű. A szárny világosabb, a farok sötétebb földbarna. Alsó része barnás árnyalatú fehér, a muskátpinty barnásfekete rajzolatával.

A csőr felső kávája sötét, az alsó kávája világos szaru színű (olyan, mint a bronzpintyé). Lába szürke, szeme barna. Végso konklúzióként megállapítható, hogy mindkét esetben az apa színe dominál a hibrideknél, nem mindegy tehát, hogy milyen a nemek viszonya.

Ugyancsak kereszteztem hím szarkapintyet braunbunt nőstény sirálykával. Az utódok leírása: a homlok, a fejtető, a fejoldalok és a begy zöldes csillogású fekete, egyéb felső része földbarna. A deréktáj és a felső farkfedő tollak szennyesfehérek, barnásfekete keresztcsíkozással. Alsó része barnás árnyalatú fehér és ott, ahol a kis szarkapintynél sötét mustrázat van (a mellen, a testoldalakon és az alsó farkfedő tollakon), ugyanaz látható a hibrideknél is. Csőre felül sötétebb, alul világosabb színű. Szárnya földbarna, farka fekete.

Első tekintetre a kis szarkapinty hibridek és ama muskátpinty hibridek, melyeknek apja a bronzpinty volt, megtévesztésig hasonlítanak egymáshoz, a fejen látható zöldes csillogás azonban minden kétséget kizáróan elárulja a szarkapinty származást. Mindkét hibrid, irodalmi adatok szerint meddő.

Kéziratból

TENYÉSZTŐI BESZÁMOLÓK A HAZÁNKBAN TENYÉSZTETT RITKA MADÁRFAJOK TENYÉSZEREDMÉNYEIRŐL

29. RÉSZ

A szakállas csíz tartása és tenyésztése

A szakállas csíz (*Carduelis barbata*) a legdélebbi elterjedési területű csízfaj, Chile középső és déli részén, Argentína déli területein és a Falkland-szigeteken él. Tekintettel arra, hogy a szakállas csízek elterjedési területe a Baktérítón túlra, a mérsékelt égövre esik, ők már nem trópusi madarak. Elterjedési területük északi határán az éves középhőmérséklet 14°C körüli, azonban a legdélebbi részekben, pl. a Falkland-szigeteken ez az érték 8°C körüli, ami már alatta van a magyarországi 10-11°C értéknek. Emiatt a szakállas csízek elméletileg el kell, hogy viseljék a magyar teleket fűtetlen, fagymentes helyen. Azért használok feltételes módot, mert én a madaraimat novemberben hoztam, fűtött helyről és azóta sem kerültek ki a lakásból, így személyes tapasztalatom a télállóságukról nincs.

A legtöbb új nevezéktan már *Spinus barbatus*-ként jegyzi a fajt, megadva a csízfajoknak az őket megillető külön nemzetségnevet. Magyar nyelvű forrásokban használatos még a bajszos csíz elnevezés is, ami azonban teljesen helytelen, hiszen a hím szakállas csízek valóban szakállt viselnek és minden nyelvben ennek megfelelő az elnevezésük (németül bartzeisig, angolul black-chinned siskin és a tudományos fajnév is szakállast jelent).

A hím madár első ránézésre nagyon hasonlít az európai csíz (*Carduelis spinus* vagy *Spinus*

spinus) hímjére, attól csíkozatlan alsóteste, nagyobb szakálla és összességében intenzívebb, sárgás-zöldes színe különbözteti meg. A tojó már keményebb dió, bár ő nem az európai csízre hasonlít, hanem a szintén dél-amerikai Magellán-csíz tojójára. Számomra a legbiztosabb bélyeg a szakállas csízek karakteresebb arcmintázata és a Magellán-csíz tojók szürkébb, szabályosabb alakú csőre, de vannak példányok, melyekről nem tudnám egyértelműen eldönteni, melyik faj. Ebben az sem segítség, hogy a Magellán-csíz 12 alfajjal rendelkezik...

Jómagam egy kedves ismerősöm révén 2016 novemberében jutottam hozzá egy pár szakállas csízhez. A hím 2015 évi osztrák zárt gyűrűs, a tojó gyűrűtlen, de szintén osztrák madár. Ami elsőre feltűnő volt számomra bennük, az a méretük, látványosan nagyobbak, testesebbek a tűzcsíznél. Otthon előkészítettem a helyüket, ami egy alacsonyan elhelyezett (a padlótól kb. 80-90 cm magasra van a legmagasabb pont), LED-szalaggal megvilágított, 110 cm hosszú, 50 cm mély és nagyjából 50 cm magas dobozkalit. Eleinte kicsit aggódtam, hogy mennyire lesznek ijedősek, pláne így földközben. Aztán a madarak átvételekor láttam, hogy az előző helyük egy alacsonyabban elhelyezett és kisebb kalitka, de a madarak nem röpködtek össze-vissza, tollazatuk is ép volt. Bár nem kimondottan félősek, vagy idegenkedők az emberrel szemben, mint pl. a mexikói pirók, azért egy lépéssel több távolságot hagynak maguk közt, mint a tűzcsízek. Az ellátásukkal nem volt gond, a legtöbb, tűzcsízeknél kipróbált táplálékot zokszó nélkül fogyasztották. Az első probléma velük az volt, hogy a hím légzésszervi probléma tüneteit kezdte mutatni. Eleinte nem tudtam, hogy a novemberi hidegben való utaztatás (kb. fél napot egy standard kalitkában töltöttek, hol az autóban, hol ideiglenes megállóhelyeken) ártott-e neki vagy egy lappangó betegség alakult ki a stressz hatására, de a tünetek határozottak voltak. Nehéz, ziháló légzés, főleg röpködés közben és után, elhaló hívóhang. Atkára kezdtem gyanakodni, ezért mindkét madarat ivermectin-kúrának vettem alá. A kúra sikeres volt, a végére már egész szépen – bár még kissé gyerekhangon – énekelni is kezdett a hím.

Ahogy teltek a hetek és a madarak megszokták új helyüket, a tojó kezdett túlságosan magabiztos lenni. Miután a sokadik alkalommal verte a földig a hímet, inkább kivettem mellőle és két hét magánzárkára ítéltam. A visszaköltöztetés után is megőrizte dominanciáját, azonban olyan mértékű verekedést csak nagyon ritkán tapasztaltam. 2017 április elejére a hímnek ismét elment a hangja, szóval ismét ivermectin-kúra következett. Emiatt őszinte meglepetést okozott nekem, hogy április második felében többször láttam udvarlási próbálkozást a részéről, illetve a tojó is elkezdett fészekanyagot hordani. Április 27-én került a fészekbe az első tojás, majd még kettő. A másodiktól a tojó szorgalmasan kotlott, csak nagyon közeli zavarásra hagyta ott a fészket. A kotlás kb. felénél az egyik tojást az aljzaton találtam meg, kidobták-e vagy kiesett, nem tudom. Ezután nem sokkal a másik két tojást megvizsgálva megállapítottam, hogy üresek. Különösebben nem csodálkoztam a dologon az ivermectin miatt, de azért csalódott voltam.

Az első próbálkozást rövid pihenőidőszak követte, majd június elejére ismét élénkebbek lettek a madarak. A hím gyakran énekelt, próbálkozott a tojónál, sűrűbbek lettek a verekedések is. Ezúttal párzást is sikerült megfigyelnem. Ismét három tojásból állt a fészekalj, melyeket június 16, 17 és 18-án rakott le a tojó. Június 25-i ellenőrzésnél a három tojásból kettő fiasnak látszott. Július 1-jén kikelt az első fióka, július 3-án a második. Izgatott voltam, de igyekeztem megőrizni a hidegvéremet és végiggondoltam a lehető legtöbb problémát, ami ilyenkor felléphet és igyekeztem haditervet kidolgozni a megelőzésükre/elhárításukra.

A szülők korábbi veszekedései miatt már a kotlás alatt is morfondíroztam, hogy kivegyem-e a hímeket, de egy-egy kötelező rövid kergetőzésen kívül nyugodt volt a viszonyuk, így bent hagytam. A kelés után ismét aggódtam, nem lesz-e probléma, de a helyzet nem változott: a tojó a fészek elhagyásakor az evés-ivás-ürítés után tornaként egyszer megkergette a hímeket a kalitkában és visszaült. A hím sosem merészkedett túl közel a fészekhez, így azt gondoltam, ezzel nem lesz gond. A tojó viselkedése a hímektől függetlenül is sarkalatos pontja a sikeres nevelésnek, így igyekeztem őt szemmel tartani. A fészket menetrend szerint hagyta el, visszaüléskor megetetve a kicsiket. Ha valaki a fészek felé indult, először csak figyelt és csak nagyon közeli kíváncsisággal hagyta el azt, majd utána rögtön visszaült. A fentiekből is látszik, hogy a tojó példás anyának bizonyult és külön érdeme, hogy mindezt úgy tette, hogy a fészek a padlótól mintegy 70 cm magasságban helyezkedik el, és a folyosó állandó „fellépője” egy energikus hároméves, aki persze folyton a kismadarakat csodálta volna.

A fiókák szépen cseperedtek, igyekeztem a szülőknek mindent megadni, ami a neveléshez szükséges, természetesen úgy, hogy ne kapjanak annyi plusz fehérjét, hogy idő előtt újabb fészekaljat akarjanak nevelni. Az elején – mivel nem tudtam mi fog a leginkább beválni – ez még nehezebb volt, de szerencsére madaraim hamar kimutatták preferenciájukat. A gyári lágyeleséget elég jól ették, de ebből – magas fehérjetartalma miatt – igyekeztem viszonylag keveset adni nekik. Rengeteg zöldeléséget etetett a tojó, elsősorban tyúkhúrt és pitypangot, valamint nagy útifű, lándzsás útifű és pásztortáska érett-félérett magvait. Ezek mind a kertünkben megtalálható, garantáltan vegyszer- és szennyeződésmentes táplálékok. A fentiekén kívül almát és brokkolit kaptak gyakran, ez utóbbit minden madaram különösen szereti. Adtam volna nekik fürtös kölest is, azonban abban az időszakban ez éppen nem állt rendelkezésemre. Nagyon hamar etetett maggal is az anyamádár, az alaptáplálékul kapott csíz-magkeverékből, valamint kisebb mértékben hántolt zabból, amelyet külön tálkában kaptak. Ez utóbbival kapcsolatban érdekesség, hogy gyakran a vizestálkában és mellette találtam meg a zabhéjakat, nem jöttem rá, hogy mit csinálnak vele a szülők. Az egyik gyanúm, hogy a csőrükre tapadt maghéj itt ázott le, a másik, hogy talán így puhították a zabszemeket. Évekkel ezelőtt zebrapintyeknél figyeltem meg hasonlót, ők a babapiskótát célirányosan a vizesedénybe cipelték és így megpuhítva fogyasztották.

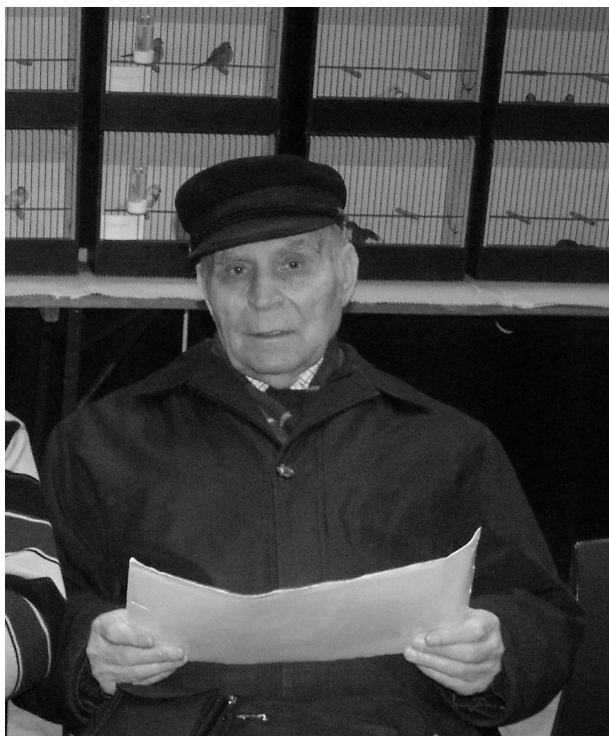
Július 7-én mertem először kivenni a teljes fészket a kalitkából, úgy gondoltam ez már megfelelő kor a fiókák gyűrűzésére. Sajnos tévedtem, a nagyobbik fióka ekkor, egyhetes korában már túl nagy volt ahhoz, hogy meggyűrűzzem. Így hát a kisebbik testvér kapta a 2017-es év 01 számú azonosítóját, a nagytesó pedig „mezítlábas” maradt. A fiókák nagyon szépen fejlődtek, július 16-án kirepült a nagytesó, majd 18-án a kisebbik is, bár ő ekkor még fejletlenebb volt, mint a testvére ugyanennyi idősen. Néhányszor még visszaraktam a fészekbe, főleg éjszakára, de folyton kiugrált, így egy idő után hagytam, hadd maradjon kint. A kirepülés környéke kritikus időszak a pintyfélék fiókáinál, így ekkor alkalmaztam egy ötnapos probiotikum- és vitaminkúrát a szakállas csízekenél.

Július 29-én már mindkét fióka magabiztosan mozgott a kalitkában, így a fészket ekkor eltávolítottam és elvégeztem egy nagytakarítást is. Augusztus első napjaiban már többször is láttam mindkét fiatal önállóan táplálkozni, azonban ekkoriban is igyekeztek még a szülőtől koldulni – néha sikerrel. Az akkori állapot alapján már látszott, hogy a nagyobbik, gyűrűtlen madár hím lesz, már több fekete toll is megjelent a fején, a kisebbik madárról pedig hogy tojó, mivel egy élénksárga tolla volt ott, ahol hímként fekete szakállra kellene, hogy legyen. A madarak teljes kiszínesedése meglepően sok időt vett igénybe, teljes mértékben csak 2018 év elejére alakult ki.

Herczeg Zoltán

<http://zottanmadar.hu>

GYÁSZHÍR

Laskay Sándor
(1927-2018)

2018. április 29.-én elhunyt Laskay Sándor, a debreceni Siroki Zoltán Díszmadártenyésztő egyesület egykori elnöke, aki 1987-től 2001-ig vezette az egyesületet. 1996-ban Siroki-díjat kapott. Évtizedekig meghatározó tagja volt a hazai egzóta tenyésztőknek, számos országos nagysikerű kiállítás fűződik a nevéhez. A helyi szervezeti életben az utolsó napjaiig aktívan részt vett. Kiváló madártenyésztő és ember volt. Halálával nem csak a debreceni díszmadártenyésztőket, de az országos díszmadártenyésztést is hatalmas veszteség érte. Emlékét tisztelettel megőrizzük.

A Siroki díj (vándorserleg) eddigi tulajdonosai

1993 Péter Géza
1994 Ballagó Emánuel
1995 Virágh Dezső
1996 Laskay Sándor
1997 Vas Sándor
1998 Tóth Sándor
2001 Lakó Antal
2002 Gere Géza
2004 Diószeghy Sándor
2005 Soós János
2006 (Dogosi Károly jelölt, elhalálozott)
2008 Makai Pál
2011 Pócsi Béla
2012 Pálinkás György
2013 Maróti Béla
2014 Paraszka János
2015 Lipták József
2016 Kerek László
2017 Kertész Dezső